

Motiverne, været Gjenstand for Underhandling med Tydskland, men, som det deri er bemærket, og hvorover vist Ingen vil undre sig, have vore Forhandlinger med Tydskland ikke ført til noget Resultat. Dersom man kunde hindre tydske Haandværksvende i at have en let Afgang her til Landet, saa vilde mange Folk omring paa Landet, og navnlig den mindre befolkede Deel af Landet være saare vel tjent dermed. Der er en anden Klasse af Tydskere, som jeg ogsaa vilde foreslaae at man saavidt muligt skulde afholde fra at komme hertil, og det er Probenrentere; de ere ligesaa skadelige som Haandværksvende. Kort sagt, naar man kommer til at undersøge Sagen, saa troer jeg næsten, det bliver Resultatet, at man enten aldeles maa hæve det hele Pasvæsen, ogsaa for Tydsklands Bedkommende, eller ogsaa træffe den Bestemmelse, at man ikke vil have Tydskere her i Landet. Imod det Sidste skulde jeg for mit Bedkommende ikke have Noget at indvende, dersom det paa en taalelig Maade lod sig gjennemføre; men med Hensyn til alle andre Lande paa Kloden indseer jeg ikke, hvorfor vi skulle beholde en Drevel tilbage af dette statskæls Pasvæsen. Derfor beder jeg indstændig den høitærede Minister at give sit Munde til, at vi forandre Loven i denne Retning, saa at vi eengang for alle blive færdige med denne Sag, og dog engang give et Beviis paa, at vi forstaae at regne rigtig; thi det er virkelig ikke noget godt Regnestykke at udelukke andre Lande, fordi de ikke ville gjøre Gjengæld og hæve deres Pasvæsen.

Udsættelse: Der er en Sag, som altid er uhyggelig, naar den bliver bragt frem her, og det er denne Slags tydske Forbømmelse. Jeg vil med Hensyn dertil sige, at det er utroligt smagløst (A. Hage: Smag og Behag er forskjellig!), men det er tillige efter min Overtydning fuldkommen ubesøiet, idet vi mellem nogle af de bedste Haandværkere, vi have, som have tjent os meget godt og lært os Udskilligt, finde Tydskere. Det er ikke Noget, som vi paa den Maade skulle bringe paa Bane, vi skulle: see at leve i Fred med vore Nabolande, og ikke udsprede Had imod dem. Skulde vi komme i Krig med dem, skulde vi komme i Feide med

dem, for at forsvare vor Selvstændighed, saa lader os det, men lader os ikke her koge vort Had op imod Personerne; det er uheldigt og uklædeligt. De Provindsler, som ere mindst befolkede, trænge meest til dhgtige Indvandere; det, vi ikke trænge til, er maadelige Subjecter; men gode, hvorfra de end komme, maae være os kjærkomne. Jo mere vort Land bliver befolket, desto mere bliver det opdyrket og udviklet; hidtil har ethvert Individ i Landet kunnet bære omtrent 10 Rd. Skat til det Offentlige, og det er nok værd at faae deres Antal forøget. Jeg skal gjøre mig det til Regel, at forlange Ordet, hvergang den Art hadefulde og foragtede Ytringer fremkomme her, for at de kunne blive modtagne. (A. Hage: Hør!). Ja, gib det ærede Medlem hørte saa godt, at han aldrig glemte det, saa kom han ikke i den Forlegenhed og satte mig heller ikke i den Nødvendighed at tage Ordet i den Anledning. (A. Hage: Jeg skal ikke glemme det!). Ja, saa haaber jeg, det ærede Medlem vil handle derefter, han gjør intet Gavn ved at gaae den modsatte Vej. (A. Hage: Ja, det kommer an derpaa!). Nei, det kommer ikke an derpaa; jeg haaber, at den ærede Minister, om han end ikke vil udtrykke det, dog vil beklage, at disse Ytringer ere faldne. Der er Ingen, for hvem dette jævnlige ubtalte og intetsigende Tydskerhad skaber en saadan Ulempe, som for den Regjering, der skal og maa underhandle, for at see at komme i et fredeligt Forhold med vore Nabolande.

Jeg skal være meget enig med det ærede Medlem, der sidst havde Ordet, i, at alle disse Foranstaltninger, som vi træffe, for at faae Gjenfiddighed fremkaldt i Pasvæsenet, ikke have noget Væsentligt at betyde, og at vi meget gjerne kunne sige: Der behøves intet Pas, hvorfra man end saa kommer, og det paagtet vi dog selv maatte være nødt til at bruge Pas, hvor vi reise hen. Det kan gjerne være, at det var en heldig Maade, hvorpaa vi selv kunde blive frie for at behyrdes med Pas, hvor vi reiste hen; men der er allerede ved denne Lov skeet et saa stort Fremfribd, at det skulde gjøre mig ondt, om man vilde behyrde den med flere Bestemmelser i denne Retning, istedetfor at see at faae den gjort færdig. Naar man vilde betræde den Vej, som er paavist, og sondre imel-